

A tanulás módszerei a napközi otthonban

Először arról szeretnék írni, mi a mi feladatunk a mindennapi tanulás terén, mi az igény a napközi otthonokkal szemben az önálló tanulásra nevelés kialakításában.

Szocialista társadalmunkban olyan ember-típusokra van szükség, akiknél a kötelességtudat, felelősségtudat, az önálló munka, az érdeklődő aktív kezdeményezés, a meglevő ismeretek állandó bővítése, fejlesztése kell hogy átszöjje életüket.

Mielőtt tapasztalataimat ismertetném, szeretnék szólni a továbbképzésről. Ugyanis az ott elhangzott módszer, amit az előadó kartárstól hallottam, nagyon tetszett, kipróbáltam és többek között ez készítetett a cikk megírására. Szeretném vitaindító cikknek szólni és sok-sok módszerről hallani, olvasni, mert ez teszi tartalmasabbá, mélyebbé munkánkat.

Talán még annyit, hogy a továbbképzés formája pécsi viszonylatban jó, élményszerű, csak a sokoldalú tapasztalatszerzés, egymás munkájának megismerése időhiány miatt sok esetben elmarad. Az elhangzott referátumok rendkívül gazdagok, jobbnál jobb módszereket tartalmaznak, ezek lebontása helyi körülményekre, közösekre még realisabbá, valóságosabbá tenni a tapasztalatcserét.

Javaslatom az, hogy 25–30 perces előadás után a témával kapcsolatosan 7–8 nevelő beszámolna ezirányú munkájáról. Pl. hogyan készülnek a tanulók a következő napra? Hogyan rögzítik a tanultakat? Hogyan ellenőrzik a nevelők a tanulók felkészültségét. Javaslatom továbbá, hogy a referátumot, vagy legalábbis a vázlatát írásban rögzítve, előre megkapnánk.

A következő módszert hallottam: a tanulók táblára írják nevüket az 5-ös, 4-es, 3-as, 2-es alá egy-egy tantárgynál, ezzel felmérve önkritikusan a következő napi anyag tudásszintjét. Ez ösztönzött még mélyebb kutatómunkára, felmérve az én eddigi módszerem helyességét, avagy helytelenségét a hallottak alkalmazását és annak hatását a tanulóimra.

A kicsiknél, érem ez alatt az ötödikeket, bevált az órákon is alkalmazott differenciált osztályfoglalkoztatás, mert nehéz az önálló tanulás, a folyamatos logikus számotadás, és az önbírálat is nagyon kezdeti fokon van náluk. Eddig is alkalmaztam azt az ellenőrzésnél, hogy egymást osztályozták, önmagát osztályozta, vagy társa értékelte mint „tanár” a feleletét.

Ebben az esztendőben még hatékonyabb, eredményesebb volt e módszer alkalmazása, mivel az új rendelet szerint az 5. osztályos tanulók

feleleteit nem értékelték érdemjeggyel. Így a tanulókra nem hatott újszerűnek a II. félév számszerű értékelése az egyes tantárgyaknál.

Az előbb említett és hallott módszer is tetszett nekik. Volt, aki a 2-eshez írta a nevét, helyrement és miután rosszalóan néztem rá, nekilátott a tanulásnak és boldogan törölte nevét az 5-öshöz írva. A meghallgatás után értékeltük és két jegyet javítva ugyan, a 4-es szintet elérte.

Másképp reagál mindenre a nagyobb, érettebb és már kevésbé ambíciózus tanuló. Szerintem itt már nem is szükséges, hogy mi döntsük el a napköziben, hogy hányasra tudja az anyagot, mert így sok kárba vesztett perc fecserlődik el. Különösen akkor, ha 27 tanuló 5 tanuló csoportból áll. (Két ötödik és három hetedik osztály.)

Hosszú pályafutásom alatt pedagógiai tevékenységemet állandóan irányítottam, hogy a régi módszereimből mindazt meghagyjam, amit jónak látok, de ugyanakkor kutassam és keressem az újat, korszerűbbet. Ez természetesen változatosabb teszi munkámat és úgy érzem, hogy ez a törekvésem sikeres volt, a gyakran változtatott módszerek nem adtak alkalmat arra, hogy tanulóim megúnják.

Ilyen módszer pl.: miután az anyagot megtanulták a gyerekek, megbeszéljük, átvesszük és sok-sok gyakorlati példával támasztjuk alá a tantárgyak mindegyikét.

Pl. kémia 7. osztály, vegyérték, vegyjel, szerkezeti képlet, összegképlet.

Sok példa szerepel a könyvben is, de a kénsav képletét még nem tanulták. Kérdés: ki tudná ebben a képletben a kén vegyértékét, ami tudvalevő változó, kiszámítani. Megoldottuk közösen, nagyon örültek. Még nehezebbet, mondták és ezen keresztül megtanulták az anyagot, másnap boldogan újságotlák, hogy dicséretet kaptak.

Fizika: nyomóerő, nyomófelület, és nyomás vizsgálata a testeknél.

Sok-sok gyakorlati példát mondtam, bemutattuk és játszva megtanulták az anyagot. Ezek pár soros leckék és fűjják a szabályokat és csak éppen alkalmazni nem tudják, vagy csak azt az egy-két példát, ami a könyvben van.

Élővilág: 5. osztály. Boldogan jönnek elmondani a leckét, mert utána megbeszéljük és a Vali néni annyi érdekes példát mond. Feszült figyelemmel hallgatják. Honnan tudja, kérdezik a tanulók. (Ilyenkor a válaszom a következő: az ember állandóan fejleszti tudását, sokoldalú ember szeretne lenni, ennek egyik igen fontos

feltétele az olvasottság, melyen keresztül eljuthatunk ismereteink bővítéséhez. Mindehhez hozzájárul a 27 évi pedagógiai tapasztalat és a három gyermek.)

Mértan 5. osztály. Egy fürdőszoba csempézése, ez volt a feladat, az alaprajz adott. Csúpnán egy tanuló akadt közülük, aki a falak területéből akarta levezetni a példát. A kérdés az volt, hogy hány csempe kell, ha 2 m magasan csempézik a fürdőszobát. A tanulók azt állították, hogy a kerületből kell kiszámítani. Feladták a leckét, összedugtuk a fejünket, először a területből, majd a kerületből is kiokoskodtuk. A kerületből úgy számítottuk ki, hogy egy sorba hány csempe fér el és a két méter magas falba hány sor csempe szükséges. Így megkaptuk a csempék számát. Másnap a tanárnőnek rendkívül tetszett az okoskodás, de egy kis szidást is kaptak, hogy miért nem figyelnek az órán.

A kapcsolattartás a tanárokkal is nagyon fontos. Nap mint nap elmondják, ha pozitív vagy negatív tapasztalatuk van a tanulókról.

A törtek nem mentek eléggé, nem figyeltek az órán, így a feladatlap sem sikerült, még egy másolás is történt, ami súlyosbította helyzetüket és miután a szaktanár, az érdekelt tanulók és én értékeltük, elmarasztaltuk őket, megszületett a büntetés: az uzsonnaszüneti szabad játék egy része alatt az ötödik b. odajön hozzám és az év, a nap, az óra tört részeivel foglalkozunk. (Ketted, harmad, hatod, nyolcadrészek.) Az egyik tanuló, Nagy J. megjegyzi: „hurra gyerekek, legalább érdekes feladatokat oldunk meg és holnap ötös lesz az órán”. Miután elmentek, a tanár és én mosolyogtunk, megjegyezve, ez azután tényleg büntetés, csak úgy látszik nem a tanulóé, hanem az enyém. Másnap dicséretet kaptak, nagy volt a boldogság, mert azért reálisan megállapítva, volt aki büntetésnek érezte közülük is. Az egyéni foglalkozás egyébként fél 1-től negyed 3-ig történik, ha erre a tanulók igényt tartanak. Ugyanebben az időben rendszeresen korrepetálják a tanárok a tanulókat magyar, számtan és orosz nyelvből. A felnőtteken kívül az egymás megsegítése állandó napirenden van, ez abban nyilvánul meg, hogy év elején megalakítjuk a tanuló párokat. Szempontok: a) baráti viszony, b) értelmi szint, c) alkalmankint. Az ötödikeseknek hetedikes tanuló párujuk is van, akik nagy szeretettel patronálják és segítik, különösen a gyengébbek tanulmányi munkáját, itt előtérbe kerül az orosz nyelv.

A tanulási időt beosztottuk:

14.15—15.00:

Kötött foglalkozás.

15.00—16.00:

Nyelvek, matematika, fizika, kémia — írásbeli-szóbeli, mert ha a tanultak alkalmazásáról van szó az írásbeli feladatnál, akkor először a szóbelit végzik el és közvet-

len utána az írásbelit. Azért teszem, hogy a tanulók írásbeli feladatai ne mechanikusan, hanem tudatosan a megtanult szabályok alkalmazásával történjen.

16.00—16.30:

Uzsonnaszünet, szabad játék az udvaron, vagy a teremben.

16.30—17.30:

Történelem, földrajz, élővilág stb.

17.00

után, aki a feladatát elvégezte, a másik teremben, vagy a folyosón, a következőkkel foglalkozhat:

Hétfő: magnóhallgatás egy másik teremben (ezzel a többieket nem zavarják).

Kedd: Társasjáték, gombfoci, asztalitenisz, szobafoci stb.

Szerda—csütörtök:

Játék az udvaron, labda, tollaslabda, ugrókötél stb.

Péntek: Rádióhallgatás.

17.00 h előtt (ez az ötödikesekre vonatkozik leginkább) végez a feladatával, vagy kötelező olvasmányt, vagy szépirodalmi könyvet olvas, esetleg rajzol, faliújságcikket ír, vagy szorgalmi feladatot old meg. (Ezt a teremben csendben végezhetik a tanulók.) Magnóhallgatáskor, ha nagyon jól viselkedtek aznap, táncol is egybeköthetik.)

Így az ösztönzés is megvan a komoly munkára. Ennek ellenére és a sok délutáni elfoglaltság miatt főként a hetedikesek még este 17.30 után is kérik pl. történelemből a nehezebb fogalmak tisztázását, magyarázatát. Az önálló tanulás tudatosítása nagy gondot okoz, főként az ötödikeseknél, mert szombat-vasárnap után több esetben egyesre felelnek tanulóink, mert elszoktak az otthoni tanulástól és a szülő is az ellenőrzéstől. Erről az üzenőfüzetben keresztül értesítem a szülőket.

Az oktató-nevelő munka fontos kritériuma az iskolával, a szülővel állandó kapcsolattartás. Rendszeresen végzek családlátogatást, elsősorban a problematikus gyerekeknél. 17.30 után a szülő bármikor felkereshet, érdeklődhet a gyermek tanulmányi munkája, nevelési szintje felől.

Ez irányú munkámat elősegítik az osztályfőnökökkel, szaktanárokkal történt beszélgetések, óralátogatások. Így a szülő, ha többször érdeklődik, folyamatában is tudja ellenőrizni gyermeke fejlődését, vagy hanyatlását.

A leírt módszerek eredményességét a következő statisztikai adat is igazolja: A mostani hetedikesek (hatodikosok nincsenek nálam) ötödikben 14 tanuló közül csúpnán kettő rontott egy tizedet, négy tartotta az eredményt, a többi nyolc javított, a legtöbb 4 tized volt. Azt hiszem joggal örültem ennek az eredménynek, hogy negyedikből ötödikbe menet a tanulmányi eredményben nem volt visszaesés. Ez is

mutatja, hogy a jelzett módszerek, a törődés meghozza az eredményt.

Sok-sok évi kitartó komoly munka szükségessé ahhoz, hogy oktató-nevelő munkánk végső céljaként elérjük tanulóinknál, hogy magas szinten az életre neveljük őket. Ehhez a munkához ad

és kell hogy adjon segítséget a napközis nevelő is.

Tapasztalataim, módszereim ismertetésével szeretnék segítséget adni az új napközis nevelőknek, valamint gondolatokat ébreszteni a sok-sok éves tapasztalattal rendelkezőknél.

Békési Lászlóné

A felszabadulás utáni gazdasági eredményeink bemutatása az általános iskola 8. osztálya földrajzórán

A felszabadulás óta eltelt időszak eredményeit vizsgálva mindenekelőtt saját szakterületén tesz számvetést az ember. Aki új gépet szerkesztett, az annak működését vizsgálja, a közgazdász a népgazdaságot tekinti át, az orvos az orvostudomány fejlődéséről készít mérleget, a tanár az oktató-nevelő munkájának frontján. Nem mintha elszigetelnénk magunkat egymástól, hanem mert mindenki kora, társadalmi munkamegosztásának sajátos pontján áll, ott szerez közvetlen tapasztalatokat, s onnan nézi a világot, még ha egészében szemléli is.

Huszonhét esztendő egy ember életének legalább egyharmada, a nemzet történetében rövid időszak csupán, a honfoglalástól eltelt több, mint ezer esztendőnk alig több mint két százaléka. A történelem azonban nem százalékkal méri egy-egy időszak súlyát, hanem teljesítményeivel, eredményeivel. S ha van olyan negyedszázad népünk történetében, amely évszázadokkal ér fel, akkor a felszabadulás óta eltelt időszak ilyen volt. Mert vessük csak össze a Horthy-rendszer ellenforradalom utáni győzelmétől a teljes pusztulásig eltelt idővel, s mit változott e 25 év alatt, s mi változott azóta, amióta a nép lett az ország gazdája?

A Horthy-rendszer negyedszázada az ország elmaradottságát, népének kiszolgáltatottságát, nyomorát konzerválta, s végül katasztrófához vezetett. (Az ország nemzeti vagyonának 50%-a semmisült meg, e gazdasági idők 4–5 évnyi nemzeti jövedelmének felelt meg.) A felszabadulás óta eltelt 27 év viszont hazánkat a fejletlen országok sorából, a közepesen fejlettek közé, az elmaradott agrár-ipari országból ipari-agrár országgá változtatta. Ezt mutatják a számok is. Míg 1950-ben az aktív kereső 52%-át foglalkoztatta a mezőgazdaság és csak 19,4 %-át az ipar, 1972-ben az aktív keresők 25,5%-a dolgozott a mezőgazdaságban és 43,7%-a az iparban (1. ábra).

E változások eredményeként tehát a háború előtti, elsősorban agrár-ipari jellegű ország ipari-agrár országok közé lépett. Ezt bizonyítja egyébként exportunk áruösszetétele is. Míg 1938-ban az exportnak mindössze 9%-a volt gép és gépi berendezés és 10%-a volt fogyasztási cikk, 1972-ben ezek aránya 25,6, illetve 22,9%. Ugyanebben az időben az élelmiszerek, élelmiszeripari cikkek aránya 57%-ról 23,7 %-ra csökkent. Az élet minden területén minőségi átalakulások kezdete volt ez a huszonhét év.

Érdemes-e minderre emlékeztetni? – Sokszor hallhatjuk ezt a kérdést. Érdemes, mert gazdasági helyzetünk, politikánk eredményeinek értékelése csak ehhez mérve